

Wema ée dɔ xo do nǔ wiwa eyi tomitɔnmɛn tɔn ɔn go wε

Pleple bo wanú qo kpó kpán zizan émí na zan kpán boni glétoxo mìtón é e sin nǔ wiwa ni yi aga.

(Bo éyɔe dɔ Coop Proel-Benin).

Wlénwin xuin

Sojaa

ton é e

Titomɛn ée dɔ xo do akos hɔ nǔ tɛmɛn tɛmɛn sojaa tɔn ɔn go qo Glazuwe kanmɛn flɛn ɔn wε. Bo ni jinukun e nèn ɔn nan yi aga qo tomitɔnmɛn

(bo éyɔe dɔ Proa-CVA sojaa).

1-Ninon tɔn mən :

Sojaa do tɔ ée e wε yi glesi ɔ ée. E nɔn zan hennu mən sin nù é onɔn wa asɔ nan. É e mɔn alɔgɔ sin mən de vo gɔn kabi ée man mɔn alɔgɔ sin mən de vo gɔn a, ée nɔn dɔ asɔ énen ɔn wa we. É e nɔn do sojaa bɛsin etaa un kpo sin flɔ mɔn kaka yi etaa tantɔn (8)mɔn. Nǔ éka nɔn vewu ni ée wε yi dɔ, enɔn tun nüe enan blo bo ni sojaa gle e tɔn ni sin gandji ɔ a. Nüe nɛn ɔn nɔn zɔn bɔ, dɔ gblo gblo tɛmɛn sukɔ dji ɔ sojaa kpevi de djin enɔn ya; bɔ énen ɔn nɔn zɔn bɔ mən e nɔn xɔ sojaa dɔ axi ɔ dji e ɔ e nɔn mɔn sojaa xɔ bo ni enɔn kpe e tcho a; mɔn djan asɔxue kpevi ée kpan bamɛn ée kpan sin kpe ta ée kpan ée nɔn so sojaa o nɔn blo nu tɛmɛn tɛmɛn e nan ɔn dɔ tomítɔnmɛn e ɔ, ée man nɔn le kpewu o nɔn mɔn sojaa ni e tchoxwi un téé ko dɔ gbin qayi ɔ a nɛn. Titomɛn é kpeṭa ée nɔn yɔ dɔ Coop Proel ze qayi dɔ Glazuwe kanmɛn flɛn ɔn, bo nɔn dɔ xo do gle sin akpa xwε ɔ dε xεlε dɔ, ni e do sojaa dɔ gblolo gblolo tɛmɛn etaa unkpo dji ɔ enɔn nan sojaa kaka yi nu dagan afɔ we kan we gban atɔn dje dji ni eka glo bi ɔ enɔn nan nu dagan afɔ de kantɔn ko nu kun dɔ kpo (515 +/-341 kg/hecta). Nu gbedjekpɔn e bolo dɔ titomɛn ée ze dɔ tèdɔ sojaa takun mən ɔn, bolo bɔ, e mɔn dɔ sojaa do tɔ ée nan nɔn mɔn wuνe sukɔ bɔ wuνe enen ɔn mən ɔn enan xa:

-vlafo de djin enɔn yi kpon sojaa do tɔ ée onɔn dɔ alɔkpa yɔyɔ qevo enan wa nu nan ni e.

-alɔkpa yɔyɔ gle tɔn exlɛ e ɔ kpeqé djan enɔn zan dɔ gle ɔ go.

-ée hwe nu e enan nɔn ya sojaa nan ɔn nɔn din xue tcho bɔ enɔn wa ya ɔ, ée dɔn nɔn sukɔ tahun.

Ni éklɔn nu sojaa do tɔ e bo sɔ alian nu gle tɔn yɔyɔ qevo ée ni éo, kpan wlɛnwin enan zan nan ée kpan ni é, bɔ wlɛnwin li yɔyɔ ée enan

dɔ ni e ɔ e kpan ɔn, ni e xwédo bo wa de dji gandji o lε sojaa gle ɔ nan ɔn: sojaa na nan gandji o nan djɛdji kaka sɔyi kanweko dji ɔ afɔtɔn (15%) bɔ enɔn dɔn dɔ hwe nu ko nɔn din tcho bɔ enɔn ya ɔ nan dɛkpo kaka sɔyi kanweko dji ɔ kanwe wo (90%) énēn ɔn nu e sojaa nan nɔn hɛn wa ni sojaa do tɔ ɔ nan djɛdji kaka sɔyi kanweko dji ɔ wewe (12%).

2-Nüyan wli ɔ ée:

Nǔ e ba we e dε bo nan mɔn dɔ sojaa do tɔ e tcho gɔn bo sɔ klɔn eyɔ dɔ te ɔ wε yi dɔ ée ni tun hun walɔ dagbe èenan bolo sojaa gle gbin ɔn gandji bo nan kpewu bo bolo gandji, wlɛnwin éenan do sojaa nan é e ɔ enan tun hun gandji, kpan nǔ é enan wa sojaa gle sin asɔ nan ɔn enan tun hun te enan zan gbin gandji ɔ kpan. Nǔ tadji e ba we dε dɔ klɔn eyɔ mən e ɔ wε yin dɔ, enan klɔn walɔ dagbe ée mən yin sojaa do tɔ e bɔ enan wa sojaa gle sin asɔ nan gandji bo nan nɔn mɔn sojaa sukɔ gandji, enan bolo bɔ enan tun hun wlɛnwin dagbe enan nɔn bolo sojaa gle gbin ɔn nan bo ni sojaa ɔ enan nɔn sin gandji dedji ɔ, enan klɔn nu sojaa do tɔ ɔ e un te enan nɔn zan alian nu gle tɔn enan sɔ ni e gbin ɔn kpan un te enan bolo gbin bo ni sojaa e tɔn xɔ akouε, enan bolo bɔ enan kpewu enan nɔn sa sojaa gandji dɔ akue dagbe dji ɔ.

3-Mən e enan zé wema éyɔ nan ée:

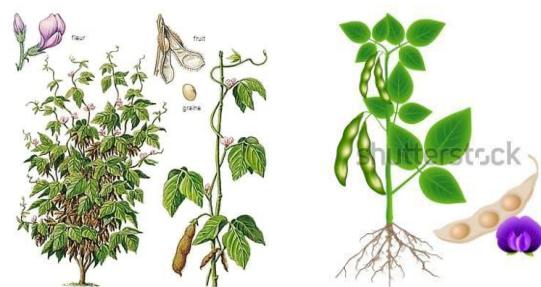
Wε yi, nǔ klɔn mən tɔ ée, mən e tun hun do sojaa gle sin asɔ dji ée kabi mən de we xa mən bɔ sojaa gle sin nɔn vewu ni mən ée kpan sojaa do tɔ ée kpan.

4-Xo kpaa é dō sojaa dji ṣ ée:

Sojaa djinunkun de wé yin bo nón zón aman ayihun nón hun kabi ayizi nón hun kabi kluekuin nón hun. Sojaa do ṣ e nón su kaka yi nu djlé kpo un kpo món dō sun zan o we adađe món gblamen ni yawu su ṣ nén, ni eman ka yawu su a si xu bolo su zan o tón adadé món djé dji.

Ayikun nón hun ḥn sojaa dje sisin dji ṣ enón dō akpa un te ayikun nón dō akpa nón hun amón akpa tón nón díga ṣa ayikun nón hun a, bō kpolu nón dō sinmén aman mun sin sinmén nón hun tcho bō ewa mian kaka bo zin o xu ṣ enón dō sinmén kō sin sinmén nón hun, bo ni flé ṣ, sojaa kuin ṣ we kabi o tón món djin enón món qémén .

Sojaa tin ḥn ni e hwón ḥn enón dō dō telele tadji un kpo bō winni winni sukpo qe e nón lélé do dō telele ṣ. Sojaa e dō susu we ṣ nǚ fun wewe dē nón hun nón dō do wutu tón , nǚ fun nón hun enón ḥn nón bolo bō ayikun gban nón lé món hñnhñlón bō enón bō e do dō do gandji. Sojaa ni enan sin gandji ṣ enón dō hudo ayivo tón kpan fifa kpan tón. Hwenu e edo wuwu we trólo ṣ edo sín sin hudo tahun. Món djin elé dje se wli dji ṣ kaka bo bolo sojaa kpolu ṣ, bo ni kuin tón ée enan dje zinzin dji ṣ elé nón dō sín sin hudo tahun nén.

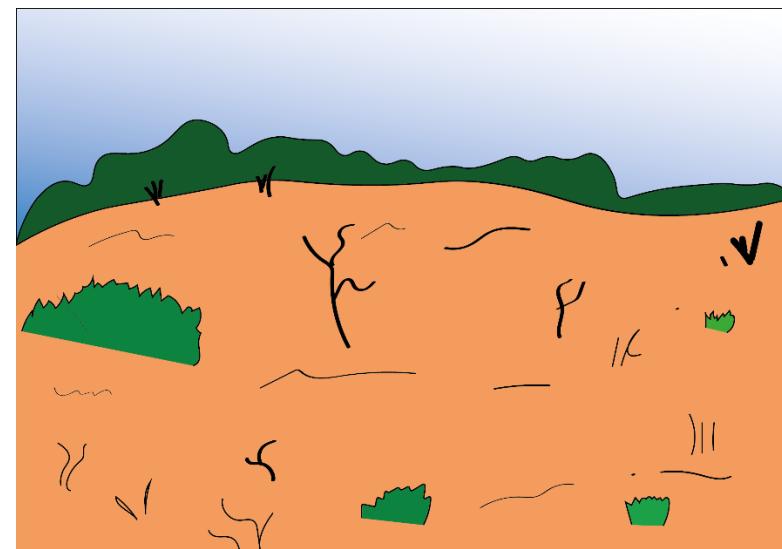
5-Wlinwin li enan hwedo ée kpan zizan éenan zan onan do sojaa ée kpan :

1-) Ayikun gban e dji enan do sojaa dō ṣ

Ayihun gban e dji enan do sojaa dō ṣ dō nan dō nuđe é e bō enan xwédo; bo nan yin ayikungban qe do vo de.

Nú enén é ewé yi: edo nan kpon ayikun ḥn o nan un te enan zan gbin ḥn kpan un te enan yon sojaa gbin ḥn kpan.

E dō nan yin ayikungban qe bo nan dō ko lanmén kpan yenken kpeđe kpan bo nan nón fifadji. Enan yi ayikungban qe o nan dō wén o nan dō awouian a kabi kogoudou a.

2-) Un té e enan djala ayikungban gbin ḥn:

Hwenu enan sun kpehan sin ayikungban dji fo ḥ enan lε gle tɔn ni ol̄kue kab̄i kpan yinbu kpan.

Sojaa sin huεn ḥn dō nan yitchi hwu kan agbade sin huεn.

3-) Nǔ e enan bolo tcho bo do sojaa é e

Sojaa djinunkun de wε o nɔn s̄in gandji hwe tɔn nu, enɔn dja s̄in sin wutu dō hwe nu gudo tɔn ée eman kan sínsín tɔn a tcho ayikun dagbe wε. Ehεn enan do sojaa dō ayikungban eya agbade

ayizi, ayikun sin ḥ kab̄i ayikungban ée djodo ḥ eko bolo xwe we kab̄i o tɔn mɔn dji bɔ enan s̄in gandji.

Eđo nan do sojaa dō ayikungban unkpo ḥ dji azɔn we dradji a.

Mi ní sé gandji: Ayikungban yεnken nɔn ḥn ée dji enan do sojaa dō ḥ e dō nan wa asɔ ḥe go; enan bε zunkɔ gbakɔn yi dji, enan hu s̄in gbɔn dji; nūé ehεn ḥn, enan bolo bo ni ayikungban an nan dō gbe gandji bo nan s̄in sojaa gandji ḥ enan kpɔn bo nan bolo nu enεn ée tchó, tcho bo nan do sojaa dedji.

E dō tadji q̄esú bɔ enan nɔn hu sin dō ayikungban dji hwεhwε o nan nɔn bε kpehan kɔn dedji bo ni enan nɔn dō gbe hwe tcho nu.

6-Dido tɔn:

1-) sojaa al̄kp̄a al̄kp̄a enan s̄o doée.

Mi man s̄o sojaa kpo un de ḥ do o amɔn yi xɔ sojaa dō fi é enɔn sa ḥe bɔ eyɔn gandji ḥ kab̄i ée dō glesi ḥ e gɔn bɔ mi dō djiđe dewu bo tun hun dō sojaa dagbe ḥ e gɔn. Sojaa tεmεn tεmεn wε de egbe din bɔ enɔn xɔ yi akuwe tεmεn tεmεn amɔn sojaa é e nɔn s̄in gandji dō

tomitɔnmɛn Benin din bɔ mɛn tcho dɔ xixo din ɔn e wε enɔn xɔ kilo un yi 191014f

2-) Hwenu e enɔn do do .

Hwe nu e do sojaa do c qɔ nan sɔgbe xa un te tchi nɔn dja qɔ fi c gbin ɔn.

Do Benin tomitɔnmɛn sin to fɔligbe c hwe nu e enɔn do sojaa bɛsin sun zan ayizɛn gɔ c mɛn kaka sɔyi sun zan tɛnwe gɔ c sin fifo nu.

Do Benin tomitɔnmɛn sin totaligbe c hwe nu e enɔn do sojaa bɛsin sun zan ayizɛn gɔ c sin flɔ kaka sɔyi sun zan fifo tɔn nu.

3-) Do emɛn enan do sojaa dɔ c kpan sɔxa enan do c kpan.

Sojaa sin dido c do tɔn nan gɔn gɔn din an. E s ixú gɔn gɔn sɔyi nu xlɛ mɛn lɔvi un kpo mɔn bɔ ée enan do dɔ etaa bɛsin kiko gban mɔn kaka sɔyi gban tɔn mɔn. Do sojaa sin dido hwe nu ɔn sixú do kpan alɔkuɛ kpan kabi ehɛn ɔn enan lε do kɛkɛ vi e enɔn donu nan kpan.

4-) Do sojaa sin dido hwe nu ɔn nanbi e enan nɔn kɔn dɔ do unkpo mɛn ɔn.

Nǔ enan do sojaa c enan nɔn kɔn sojaa kuin atɔn dɔ do c mɛn mɔn bɔ ewu o su dje fi enan su dje c enan kɔn un te tɛnmen dɔ tetin e tɔn gbin ɔn o nan zɔn kpo o nɔn djodo o we kabi o tɔn do.

Gle alɔkpa mɛn e lε c sin sojaa nanbi e enan nɔn djodo dɔ un kpo nu ɔn wε enɔn klon mɛn ée. Eyin qɔ gle man yi tchi qedjan o we wε yɔn bɔ enan djodo dɔ do un kpo nu.

Eka yin gle e yi tchi dɔ bamɛn ɔn wε c kaka hwɛn gaga wε c eyɔn bɔ enan djodo o tɔn dɔ do un kpo nu.

5-) Nǔ e enɔn dando sojaa wutu go bɔ tcho bo do c enɔn sín gandji c.

Nǐ sojaa kuin kilo afɔtɔn wε c, enan sɔ nu e dando sojaa wutu c hlaglan un kpo o nan sɔ sukla kuin ko atɔɔn demen o nan kɔn sin go un kpo c flɔ dɔ enen tɔn dedji o nan dan tcho dego.

6-) Zunzon kpo.

Nǔ zon kpo ɔ wε yin dɔ enɔn hɔn ée blawu ē kabi ée dɔ azɔn wutu ē sin dagbe ɔ e kpan. Ni zon kpo ɔ enɔn djolo o we kabi o tɔn dɔ do un kpo nu. Nǔ zon kpo ɔ enɔn blo hwe nu e edo sojaa bɔ ewu o su ni asan o wo kabi asan afɔtɔn ɔn.

Mi níse gandji: Bo ni mi nan dɔ dji dé do sojaa é alɔkpa e mi nan do ɔ go hun, mi tesi kpɔn bo do kpevi dε bo ni eni bolo aklunɔn sin asan o we gblamen mɔn bo ni nan kpɔn un te enan wu gbin ɔn tchó bo ni asan e gbe mi nan do sojaa ni sun. Nǔ mɔn dɔ ée wu ɔ dɔ kanweko dji ɔ e hu kanwe ko wo hun enen ɔn sojaa ḥagbe wε bɔ mi nan zan. Amɔn ni ée wu ɔ dɔ kanweko dji ɔ e hwe hu kandé ko hun enen mi gbɔ yi sojaa kuin yɔyɔ ḥevo eman ka yin mɔn hun mi ni ka wun sukɔ tɔn dɔ do ɔ mɛn hwe nu dido we ɔ. Bo ni enan dɔ dji dε dɔ sojaa nan wu gandji ɔ bo nan su gandji ɔ, ehɛn ɔn enan sɔ atinken sīn ée enɔn hu nuvi nuvi ɔ e kpan ée enɔn fun ɔn kpan bo nan dando sojaa kuin go huε tchó nan do.

7- Sojaa un teé enɔn lebedo gbin ɔn é:

1-) Ðe kpehan ée sin

Nǐ enan hu kpehan ée sin ɔn enan zan atinken sīn e enɔn hu kpehan ɔn. Nǔ djrègo un kpo kaka sɔyi o tɔn wε enan zan nǐ etaa un kpo.

Nǐ eka nan fun atinken sin enen ɔn, gbe e gbe edo sojaa djan enɔn fun do gle ɔ tcho gbe kabi ayihɔngbe ɔ e dɔ nan fun dɔ gle ɔ tcho gbe.

Nǔ xwixwa: Nǐ elε gle ɔ gandji ɔ o fun atinken sin e enɔn hu kpehan ɔn, nǐ exwa un kpo ɔ eko kpe bɔ sojaa nan yón.

Nǐ eka glo djin wε ɔ, ehɛn ɔn enan le fun atinken sin é enɔn fun nu kpehan hwe nu e sojaa ko su ɔ.

2-) Nǔ e enɔn bolo bɔ ayikungban nɔn nan djinunkun gandji ɔ.

titomɛn ée nɔn nan bɔ ayikungban nɔn nan djinunkun gandji dedji ɔ bɔ etaa un kpo dji ɔ enɔn mɔn sojaa tɔnu un kpo adadé ɔ wε yi ɔ: enɔn sɔ dje wiwi ɔ kilo kandé wo(50kg) o nɔn sɔ dje wéwe kilo kandé wo dedji o nɔn sɔ nu e enɔn dando sojaa go ɔ dedji.

Nǐ e sɔ dje wiwi kilo kandé wo ɔ, enan do ni sojaa hwe nu e edo sojaa e dø sezan o we bolo we kabi o tɔn bolo we gudo ɔ. Mɔn un kpo ɔ enan le sɔ dje wéwe kilo kandé wo o do ni sojaa hwe e do sojaa e dø suzan un kpo adadé mɔn gudo ɔ. E ka yi ɔ hwe nu e enan do dje ni sojaa din wε ɔ ehɛn ɔn enan tchaka dje wiwi kpan wéwe kpan dø kpo un kpo o do ni sojaa dø hwe un kpo ɔ nu.

3-) Atinken sīn enɔn fun ni djinunkun bɔ nuvi nuvi man sɔ nɔn siku hɛn ɛn gble a ɔ.

É wa dje ni azɔn bi ɔ sojaa gle ɔ mɛn ɔn atinken ée nan gbe tɔn ɔ enan fun bo ni nuvi nuvi e ni ku sin sojaa gle ɔ mɛn ɔn wε mi nan fun.

Azɔn tadji ée qié: azɔn enɔn hɛn aman wolo ɔ, enɔn hɛn atin tɔn gble ɔ kpan nuvi nuvi enɔn do azɔn sojaa kuin kpan.

Azɔn enen é wε zɔn bɔ enɔn klɔn mɛn ée ɔ é e ni nɔn kpɔn sojaa kuin e azɔn enen é man siku man nan hɛn an ée. Kabi tcho bɔ enan do sojaa enan nɔn sɔ kilo o wo o nɔn sɔ atinken sin enɔn yɔ ɔ tiolal ɔ go un kpo ɔ flɔ dø enen tɔn o nan dando sojaa wutu tchó nan nɔn do.

Mi nísé gandji: Bo ni enan bolo bo ni kpehan man nan doya ni sojaa ɔ a eyɔn bɔ e ni fun atinken sin e enɔn hu kpehan ɔn dø ayikungban ɔn dji bo do dje ni sojaa ɔ.

8-Sojaa yɔn ya a, un téé enan ya gbin ɔn kpan un téé enan ki gbin ɔn kpan

1-) yiya tɔn ɔn.

Nǐ sojaa yɔn bɔ enan ya a aman tɔn nɔn mian kaka bo nɔn dje ayi dje dji sukɔ tahun bɔ sojaa kpa a enɔn mian o nɔn ki fesin sin sinmɛn nɔn hun. E yi mɔn ɔn enɔn sɛn ée yi do tahun o nɔn djo ɔ tɔn do yin do ɔ mɛn. Bo ni enan sɛn sojaa bo ni eman nan funfún an enɔn sɛn dø sansan dø gan tɛnwe mɛn kpan gan wo mɛn kpan gblamen; bɔ gbadanu hwe le kɔ ɔ enɔn sɛn dø gan atɔn kpan gan tɛnwe gbadanu tɔn gblamen; enen ɔn sojaa kpa a sɔ nɔn flé bo ni sojaa kuin ée fun fun kuiyan yi a. Nǐ e sɛn do ɔ enɔn be dø fi é xu gandji ɔ kabi batchi dji bo nɔn xia ni asan wo tcho bo nɔn so e.

2-) Xia xia tɔn, siso tɔn kpan fun fun tɔn kpan.

a-) Xia xia

Nǐ e sən sojaa kpan atin tɔn kpan ɔn, enan bε dø ayikungban ée xu gandji ɔ dji bɔ ehεn ɔn enan do sojaa dedji ɔ bo ni sojaa kuin ɔn ni xu gandji ni asan wo.

b-) Siso .

É e xia sojaa bɔ e xu ni asan wo gudo ɔ enon ba kpo bo nɔn xo nan bɔ kuin ée nɔn go sin sojaa kpaa mεn dje vo. Kpo kpo wε enon so sojaa nan dø ayikungban ée xu bɔ djraqo gandji ɔ dji kabi batchi dji kaka bɔ kuin tɔn ɔn tcho nɔn gosin sojaa kpaa mεn bɔ flo ɔ enon dø vo bɔ kuin ɔn dø vo.

c-) Fun fun ɔn.

Nǐ e so fo ɔ enon wa bε dø basia mεn bo nɔn djre sin aga dø basia devo mεn dø do bɔ djchɔn yi yue yue ée kpan tafe ɔ ée kpan sin sojaa kuin

ɔn mεn bɔ enon kpo sojaa kuin gandji ɔ ée kεdε. Enen ɔn enon wa do sojaa kuin ée yue yue kpan tafe kpan man sɔ qεmen an ati mεn bo nɔn tɔn ati ɔ sin nu gandji bɔ ni eka nan ki dε qα yi ɔ enon kɔn dø bidɔn mεn bo nɔn sɔ dø xo mεn fie enan nɔn, bo nan nɔn gandji ɔ.

Mǐ nǐ sé gandji: **Sojaa yiya tɔn nan bolo hu asan wo hwe nu e enan mian ɔn gudo a. Mí man hɔn kpan dɔ tɔn kpan sin do ɔ mεn o amɔn sən εn kpan kpatcha kpan kabi kpan alin kpan bo djodo dɔ tɔn do yin do ɔ mεn.**

9-Nǔ kiki

sojaa kuin ɔn e hen ɔn enan ki dø ati mεn o nan sɔ dø kpo é eto bo bɔ dε dø qε go ɔ dji dø xo e enon kplé nu sexwé demen ɔn mεn.

Eka hen ɔn enan le blo kɔzun o nan sɔ sojaa sexwé demen bo ni tchi man xo o kabi yozo ni man hen in o.

Kpehan e o, ehən ḥn enan kpɔn un te wa nu tɔn gbin ḥn tchó o nan do sojaa
o. E siku xwa sin kabi esiku fun atinken é e nɔn fi kpehan ni.

Djɛ dido o, n̄i edo sojaa bo ni eblo səgbla o tɔn hun, e ni do djɛ wiwi enɔn
sinsin bɔ enɔn yɔ dɔ NPK ní kabi ezɔn sojaa kpo tololo hun eni do ní.

Titom n  e  d  xo do akoe h  n  tem n tem n sojaa t n  n
go d  Glazuwe kanm n fl n  n w . Bo ni jinukun e n n  n
nan yi aga d  tomit nm n
(b   y c  d  Proa-CVA sojaa).

Ce support a été réalisé dans le cadre du Projet d'Appui à la Chaîne de Valeur Agricole pour la Promotion de la Filière soja dans la commune de Glazoué (ProA-CVA Soja). Ce projet est mené par la Coopérative de Production et d'Exploitation Locale du Bénin Coop PROEL Benin

Pleple bo wanú do kpó kpan zizan émi na zan kpan boni
glétoxo mítón é e sin nü wiwa ni yi aga.

(Bɔ éyɔe dɔ Coop Proel-Benin). "SCOOPS".

Bɔ sɔ qɑ yi dɔ kutɔnú kanmɛn dɔ hla tantɔn gɔ c mɛn dɔ sla
Wɔlɔgede tɔn mɛn flɛn dɔ Dossou Elisabɛth sin hwegbe dɔ kalee 442
gɔ c mɛn. Bɔ weman sɔsɛ do mɛn tɔn sin kɛn ɔn we yin: 03BP: 0218
Djeliko. Alo mɛn tɔn ɔn we yin: 229 97448162 / 97046160 /
95285566; Imélu tɔn we yin: cooproel.benin@yahoo.fr.9

Remerciements :

Nos remerciements pour la réalisation de ce guide vont à l'endroit de :

- *Toute l'équipe technique et opérationnel du projet*
- *Mr EMINAPKO, Secrétaire Général de la coop PROEL*
- *Mr Jonas HONGBEDJI, Chef projet*
- *Mr Farel CHABI formateur, Consultant à l'illustration et graphisme,*
- *Mr Doresse CHABI AKIN, formateur,*
- *Mme Edith ALLAGBE, formatrice.*